

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

מאמרי ועבדי דוד – ה'תשמ"ב

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש



בלתי מוגה

יוצא לאור לחג השבועות, ה'תש"פ



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

בס"ד.

פתח דבר

לקראת חג השבועות, הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה ומתוקנת) מאמרים ד"ה ועבדי דוד גוי' שנאמרו בהתוועדויות ליל ערב חג השבועות ויום ב' דחג השבועות ה'תשמ"ב (תדפיס מספר תורת מנחם מאמרים שבועות), הנחה בלתי מוגה.

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גוי'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ר"ח מתן תורה, ה'תש"פ,
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2020 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5780 • 2020

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

תוכן הענינים

ועבדי דוד, ערב חג השבועות

מלך המשיח יהי' מיהודה, ולא מיוסף (אף שיוסף גדול מיהודה), כי, יוסף ויהודה הם תלמוד ומעשה, שיש בזה מה שאין בזה, ועכשיו תלמוד גדול (שמביא לידי מעשה), ולעתיד לבוא יהי' מעשה גדול.

משיח נקרא בשם דוד – מצד מעלת הענווה, עבדי דוד. והשייכות לשלימות ענין האחדות – והיו לאחדים בידך – שהיא מצד ענווה אמיתית

4

ועבדי דוד, יום ב' דחג השבועות

קיסר ופלגי קיסר, מלך ונשיא (משיח ודוד) – השפעת ענינים רוחניים ופנימיים והשפעת הבחי' החיצוניות.

לעתיד לבוא יהי' מעשה גדול (שלכן יהי' משיח מיהודה, ולא מיוסף שענינו תלמוד) – ע"י ההכנה בעבודה עתה באופן של מעשה מלשון כפי' דוקא. ומודגש גם בהכנה למ"ת ע"י הקדמת נעשה לנשמע

9



בס"ד. ליל ה' סיון, ערב חג השבועות, ה'תשמ"ב

(הנחה בלתי מוגה)

ועבדי דוד מלך עליהם¹. וידוע מאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו על פסוק זה שאמרו (או שהוציאו לאור כדי ללמדו) בחג השבועות² ונהטעם הפשוט בשייכות של פסוק זה לחג השבועות הוא מאותו טעם שישנו המנהג שקורין מגילת רות בשבועות, שנוסף על הטעם³ שבמגילת רות מסופר על ענין הגיור, והרי בשעת מ"ת הי' ענין הגירות של כל בני, ישנו גם הטעם⁴ שסיום מגילת רות הוא בפסוק וישי הוליד את דוד, ובעצרת מת דוד⁵. ויומתק ע"פ ביאור רבינו הזקן באגה"ק סי' ז"ך וכ"ח בענין יום ההסתלקות, שכל עמל האדם שעמלה נפשו בחייו וכל עבודתו אשר עבד, עולה למעלה עד לשרשו ומקורו, ומתגלה ומאיר כו' ופועל ישועות בקרב הארץ], דפסוק זה קאי על מלך המשיח הבא מזרע דוד. וצריך להבין, למה נקרא משיח בשם דוד, בה בשעה שהוא רק מזרע דוד, ולא דוד עצמו (וכפי שמאריך הרמב"ם בהל' מלכים פי"א⁶ בביאור כמה פסוקים שבהם מדובר אודות הגאולה שהיתה ע"י דוד בזמנו, בימי דוד, והגאולה שתהי' בימי המלך המשיח).

וממשיך בכתוב¹, ורועה אחד יהי' לכולם, שזה בא בהמשך למ"ש לפנ"ז² קח לך עץ אחד וכתוב עליו ליהודה ולבני ישראל חבריו ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף עץ אפרים וכל בית ישראל חבריו וקרב אותם גו' לעץ אחד והיו לאחדים בידך, ועשיתי אותם לגוי אחד בארץ גו' ומלך אחד יהי' לכולם למלך גו' ולא יחצו עוד לשתי ממלכות [שזוהו ע"ד מ"ש⁸ אפרים לא יקנא את יהודה ויהודה לא יצור את אפרים], ועל זה מסיים ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהי' לכולם, והיינו, שהרועה אחד שיהי' לכולם יהי' משבט יהודה דוקא, שהוא יהי' הנשיא, ואילו יוסף (ואפרים) יהי' טפל אליו. ועל זה שואל במאמר, שלכאורה

(1) יחזקאל לז, כד.

(2) סה"מ תרצ"ט ע' 191. שם ע' 195,

(5) ירושלמי ביצה פ"ב ה"ד. חגיגה פ"ב

ובסה"מ תש"ח ע' 225 (באידית).

(3) הובא באבודרהם (סדר תפלות הפסח).

וראה גם נ"כ לשו"ע או"ח סת"צ ס"ט.

(4) בכור שור ב"ב יד, ב. הובא בשערי

תשובה סתצ"ד סק"ז.

(6) ה"א.

(7) שם, טז"ז; כב.

(8) ישעי' יא, יג.

הרי יוסף גדול מיהודה, כמ"ש ויגש אליו יהודה (שמזה מובן שיוסף גדול במעלה, ולכן הוצרך יהודה לגשת אל יוסף), ולמה מלך המשיח יהי' מיהודה ולא מיוסף.

ב) ומבאר במאמר, שכללות ענינם של ב' השבטים יוסף ויהודה בעבודת האדם (אתם קרויין אדם¹⁰) הוא ענין התלמוד (יוסף), וענין המעשה (יהודה)¹¹, כי, יהודה הו"ע ההודאה, והודאה קשורה עם כפי', שזהו ענין המעשה, מלשון מעשין על הצדקה¹², שזהו"ע הכפי', שזהו א' המעלות של מעשה, שקשור עם ענין הכפי', שכופה את עצמו נגד טבעו ונגד רגילותו (כמבואר במאמר זה¹³ ובכמה מאמרים¹⁴). ויש להוסיף בזה, שהענין דמעשין על הצדקה מתחיל בירידת הנשמה בגוף, כי, הא גופא שהנשמה יורדת למטה, לבירא עמיקתא¹⁵, ושם גופא צריכה לירד למטה עד לענין העשי', הרי זה ענין של כפי', וזהו"ע מעשין על הצדקה, שכפי' זו היא בשביל הצדקה שעושה הנשמה עם נפש הבהמית והגוף וחלקו בעולם, שבשבילם ירדה למטה. ובירידת הנשמה למטה, הנה חילוק הערך שבין עבודת נה"א לעבודת נה"ב (שעל שניהם נאמר¹⁶ אני נבראתי לשמש את קוני) הוא בדוגמת החילוק בין תורה (תלמוד) למצוות (מעשה), שעיקר ענין הנשמה הו"ע התורה, ועיקר ענין הגוף הו"ע העשי', כמובן בפשטות, שבשעה שלומדים תורה הנה הלימוד הוא עם השכל שבראש, עם כח המחשבה, שזהו עיקר ענינה של הנשמה, ואילו בשעה שצריך לקיים מצוה, אזי העיקר הוא ענין העשי' ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, כפי שמאריך רבינו הזקן בתניא¹⁷, שאם כיון כל הכוונות בשלימותם (נוסף על לימוד הלכות המצוה), אבל לא עשה את המצוה בפועל (אף שהי' יכול לעשותה), לא קיים את המצוה, משא"כ כשישנו ענין עשיית המצוה בפועל, אזי קיים את המצוה אפילו אם לא כיון (לבד מפסוק ראשון וכו', כמובא גם בספר תניא קדישא¹⁷). ועד"ז הוא גם כללות חילוק העבודה דיששכר וזבולון, תלמידי חכמים מארי תורה ומארי עובדין טבין, שהם ב' הסוגים הכלליים שבהם נחלקים בני¹⁸.

תרע"ח ע' קכא.

9) ויגש מד, יח.

15) לשון הגמרא — חגיגה ה, ב.

10) יחזקאל לד, לא. יבמות סא, רע"א.

16) משנה וברייתא סוף קידושין.

11) ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 263 ואילך

17) פל"ח.

(גם ממאמר זה).

18) ראה תניא אגה"ק ס"ה (קט, א).

12) ראה ב"י לטור יו"ד סי' רמח.

ביאורי הזהר לארמו"ר האמצעי נח, ג ואילך.

13) ושם, ש"זהו אחד הטעמים מה שכל

ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' קלד.

המצות נקראים בשת צדקה כו"ו.

14) ראה סה"מ תרל"ט ח"ב ע' תפח.

והנה בנוגע לב' הענינים תלמוד ומעשה, יש בזה מה שאין בזה, ולכן יש פלוגתא בגמרא¹⁹ מי גדול, אם תלמוד (או לימוד²⁰) גדול או מעשה גדול, נענה רבי טרפון ואמר מעשה גדול, נענה רבי תלמוד גדול, נענה רבי עקיבא ואמר תלמוד גדול, נענו כולם ואמרו תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה. וגם במסקנת הדברים רואים את ב' המעלות, הן מעלת הלימוד, תלמוד גדול, והן מעלת המעשה, שהרי גדלות הלימוד מתבטאת בכך שהוא מביא לידי מעשה, היינו, שכבר בשעת הלימוד הרי זה באופן שמביא לידי מעשה, ואז הרי זה לימוד שאומרים עליו גדול תלמוד (כפי שמבאר רבינו הזקן בהלכות ת"ת שלו²¹). וכן הוא בפשטות הענינים, שבתחלת העבודה, הנה כדי לידע את המעשה אשר יעשון, צ"ל תחילה הלימוד, ולימוד זה יביא אותו לידי מעשה. ולכן נאמר ויגש אליו יהודה, שיהודה נגש ליוסף, בגלל הצורך בלימוד שישנו בהתחלת העבודה. ואח"כ באים לתכלית השלימות בעבודה, באופן שתלמוד גדול מצד עצמו²².

ומסיים במאמר, שגם מה שתלמוד גדול שמביא לידי מעשה, הנה כל זה הוא רק עכשיו, אמנם אחרי אשר תושלם העבודה, היינו בזמן ביאת המשיח, אזי יהי' מעשה גדול²³, שאז יתגלה גודל מעלת המעשה. וזהו גם מש"נ ועבדי דוד מלך עליהם, שמשיח צדקנו יהי' משבט יהודה דוקא [דאע"פ שתחילה יהי' משיח בן יוסף²⁴, הנה שלימות הגאולה, וגאולה שאין אחרי' גלות²⁵, תהי' דוקא ע"י משיח בן דוד, שהוא משבט יהודה], שענינו הו"ע המעשה.

ג) ומבאר במאמר²⁶ גם מה שמשיח נקרא בשם דוד, כי, ענינו של דוד הוא שלא יהי' מציאות לעצמו כלל, שלכן קרא עצמו עני ואביון²⁷, ואמר אם לא שויתי ודוממתי²⁸, שזהו תכלית העניויות, ובספירות

קכד).

19 קדושין מ, ב.

24) סוכה נב, א-ב. זהר ח"א רסג, א. ח"ג

20) ראה ב"ק יז, א.

רנב, א. ובכ"מ — ראה תורה שלמה ויחי מט

21) פ"ד ס"ב.

אות של. שערי זהר לסוכה שם, א ובהנסמן

22) ראה לקו"ש ח"יז ע' 305 הערה 27.

שם

23) ד"ה ושנתם לבניך במאמרי אדמו"ר

25) ראה תוס' ד"ה ה"ג ונאמר — פסחים

הזקן תקס"ז ע' שט. ע' שיו (ועם הוספות כו'

קטז, ב. ובכ"מ.

— אוה"ת ואתחנן ס"ע רמז ואילך. ע' רעו

26) סה"מ תרצ"ט שם (ע' 194).

ואילך. ע' רפ. ע' שב ואילך). אוה"ת בראשית

27) תהלים פח, א.

מ, סע"ב. ויגש שמח, ב. ח"ה תתקפה, א.

28) שם קלא, ב.

תרל"ט שם (ע' תפו ואילך). תרע"ח שם (ע'

הו"ע ספירת המלכות²⁹, דלית לה מגרמה כלום³⁰. ועד"ז נאמר בנבואת הגאולה (ע"י ישעיהו, נביא הישועה³¹) בנוגע למשיח, שאע"פ שיהי' בתכלית הגדלות, כמ"ש³² והריחו ביראת ה' ולא למראה עיניו ישפוט ולא למשמע אזניו גו', ועד שנאמרו בו כל ה' הדרגות דישיכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד³³, למעלה אפילו מאדם הראשון³⁴, כמרומו בתיבת מאד, דאף שאדם אותיות מאד, הרי הצירוף אינו בצירור אדם, אלא מאד³⁵, למעלה ממדידה והגבלה, מ"מ, תהי' אצלו דוקא מעלת העניויות, כמ"ש³⁶ ושפט בצדק דלים גו' לענוי ארץ. וזהו גם מ"ש ועבדי דוד מלך, היינו, שיהי' מלך, וביחד עם זה תהי' אצלו מעלת העבודה דעבד.

ולכן דוקא אז יהיו כל בני' לאחדים בידך, והיינו, שאע"פ שיהודה הוא הראש, וממנו בא הנשיא, מ"מ, יהיו יהודה ויוסף (עץ אפרים) וכל שבטי ישראל לאחדים בידך, באופן של אחדות, ועד לשלימות האחדות, כי, גם ענין זה קשור עם עניויות אמיתית, כמובן בפשטות שאז רואה מעלות חבירו, שזקוק לחבירו שמשלים אותו, ולכן נעשים לאחדים ממש (כמבואר בארוכה בלקו"ת נצבים בתחלתו³⁷ ובארוכה יותר באוה"ת).

ד) **וזהו** גם מה שלעתיד לבוא תהי' שלימות בענין המעשה, כמ"ש³⁸ ושם נעשה לפניך כו' כמצות רצונך, כפי שמבאר אדמו"ר האמצעי בארוכה בתו"ח ויחי³⁹, שענין זה יהי' לעת"ל דוקא, כיון שאז יהי' מין האדם המקריב את הקרבן בתכלית השלימות, וכן כל שאר המינים שמהם מקריבים את הקרבנות, הן חי והן צומח והן דומם, יהיו בתכלית השלימות, וגם ביהמ"ק שבו מקריבים את הקרבנות יהי' בתכלית השלימות, כיון שיהי' מקדש (משכן דאקרי מקדש⁴⁰) אד' כוננו ידיך⁴¹, ביהמ"ק נצחי (ולא כמו המקדשים שהיו מעשה ידי אדם, כמבואר בארוכה בזהר⁴²). וכיון שכל הענינים יהיו אז בתכלית השלימות, תהי' זו

יט שם.	29) ראה זח"ג שב, ב. ובכ"מ.
35) ראה סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תכו.	30) ראה זח"א קפא, א. ובכ"מ.
36) שם יא, ד.	31) ראה פרש"י ומצו"ד עה"פ ישעי' מט,
37) מד, א.	א. זח"ב קעט, סע"ב.
38) נוסח תפלת מוסף.	32) ישעי' יא, ג.
39) רלו, א. רלו, ג ואילך. וראה גם סה"מ	33) שם נב, יג.
תרל"ז שם ע' תכ ואילך.	34) ראה ספר הגלגולים פי"ט. רמ"ז
40) עירובין ב, א.	לזח"ג רס, ב. סה"מ תרל"ה ח"א ע' רסו.
41) בשלח טו, יז.	תרח"ץ ע' ר. וראה סד"ה באתי לגני תשי"א
42) ח"א כח, א. ח"ג רכא, א.	(תו"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' יד) ובהערה

הכנה למעמד ומצב שלמעלה לגמרי מגדר זמן ומקום, אבל באופן שיומשך בזמן ומקום, ולכן יהי' ענין הגאולה בזמן באופן שמיד הן נגאלין⁴³, ובמקום באופן של הר שהוא מרומם מכל ההרים⁴⁴, ועד שגם ירושלים תהי' ראמה⁴⁵, לעילא ולעילא, ויהי' זה דוקא בירושלים של מטה שבה תומשך גם ירושלים של מעלה⁴⁶, ובאופן שיתאחדו ביחד, בדוגמת הענין דמקום ארון אינו מן המדה⁴⁷, אע"פ שהוצרכה להיות דוקא המדה דאמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו⁴⁸. וכל זה יומשך בזמן גשמי ומקום גשמי, בביהמ"ק גשמי, בירושלים עיר הקודש גשמית ובארץ ישראל הגשמית, ושם יראו את כח הפועל בנפעל, ויראו את עבדי דוד מלך עליהם גו' נשיא להם לעולם⁴⁹, ויראו שיהי' הוי' למלך על כל הארץ⁵⁰, והיתה להוי' המלוכה⁵¹, ועד שגם אהפוך אל עמים שפה ברורה גו' לעבדו שכם אחד⁵², ואצל בני"י יהי' הענין דנשא את ראש גו'⁵³, נשיאת ראש של כל אחד מישראל וכל בני"י, בגאולה האמיתית והשלימה בכיאת משיח צדקנו, עבדי דוד מלך עליהם גו' נשיא להם לעולם, באופן נצחי, במהרה בימינו ממש.



47) יומא כא, א.
 48) תרומה כה, י.
 49) יחזקאל לז, כה.
 50) זכרי' שם, ט.
 51) עובדי' א, כא.
 52) צפני' ג, ט.
 53) ר"פ נשא (ד, כב).

43) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
 44) ראה ישעי' ב, ב: "נכון יהי' הר בית ה' בראש ההרים".
 45) זכרי' יד, יו"ד. וראה ב"ב עה, ב.
 46) ראה תענית ה, א. זח"ג קמז, ב. תקו"ז
 תכ"א (ס, ב). אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' תפא.

בס"ד. יום ב' דחג השבועות, ה'תשמ"ב

(הנחה בלתי מוגה)

ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהי' לכולם גוי' ודוד עבדי נשיא להם לעולם וכרתי להם ברית שלום גוי'.¹ ובאוה"ת על הפסוק² מציין הצ"צ: סנהדרין צ"ח סע"ב ע"ש. ושם (בסוגיא דביאת משיח צדקנו) איתא, אמר רב יהודה אמר רב, עתיד הקב"ה להעמיד להם דוד אחר (שעתיד למלוך עליהם), שנאמר³ ועבדו את ה' אלקיכם ואת דוד מלכם אשר אקים להם, הקים לא נאמר אלא אקים. אמר לי' רב פפא לאביי, והכתיב ודוד עבדי נשיא להם לעולם, (ומשני) כגון קיסר ופלגי קיסר (מלך ושני לו, כן דוד החדש מלך, כדכתיב ודוד מלכם אשר אקים, ודוד המלך שני לו, כדכתיב נשיא להם, ולא כתוב מלך). ויש לומר, שענין זה (שלעתיד לבוא יהיו ב' ענינים, קיסר ופלגי קיסר, מלך ונשיא) נרמז גם בפסוקים שבנבואת יחזקאל, שבתחלת הענין נאמר ועבדי דוד מלך עליהם, מלך דייקא (קיסר), ואח"כ נאמר נשיא להם לעולם, נשיא בלבד (פלגי קיסר)⁴. וזהו גם הטעם שהתחלת המאמר (דשנת תרצ"ט⁵) היא בפסוק ועבדי דוד מלך עליהם, משום שבו מדובר על הענין הנעלה יותר, בחי' קיסר.

ומבאר באוה"ת: יש לומר, דוד אשר אקים להם זהו מלכות דא"ס, ששם שרש דוד (כמ"ש בעמק המלך⁶), ודוד שיהי' פלג קיסר היינו מלכות דאצילות [כלומר, שרש דוד הוא מלכות דא"ס שהיא בבחי' בל"ג, ואילו דוד עצמו הוא מלכות דאצילות שהיא כבר בבחי' הגבלה, כמו כללות עולם האצילות, שיש בו ע"ס, עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר⁷]. וממשיך לבאר, שדוד הוא ב' דלתי"ן, בינה ומלכות, ווא"ו בינתיים המחברם וכו'.

(ב) **ויש** לומר בפנימיות הענינים⁸, שהכוונה בקיסר ופלגי קיסר אינה שיהיו אז שני אנשים נפרדים, אלא שיהיו ב' ענינים ובהשפעה

(6) שער טז (שער רישא דזעיר אנפין) פי"ב (קלב, ג).

(7) ס"י פ"א מ"ד.

(8) בהבא לקמן — ראה לקו"ש שם ע' 206 ואילך (ממאמר זה).

(1) יחזקאל לו, כד-כו.

(2) נ"ך ח"א ע' תיט.

(3) ירמ" ל, ט.

(4) ראה גם לקו"ש חל"ה ע' 208 (ממאמר

זה).

(5) סה"מ תרצ"ט ע' 191.

של משיח צדקנו, והיינו, דבחי' קיסר שבו היא המשפעת את הענינים הרוחניים והפנימיים, ובחי' פלג קיסר היא המשפעת את הבחי' החיצוניות.

ויובן בהקדם הדיוק בד"ה זה דשנת תרצ"ט⁹, דצריך להבין למה מייחסים את מלך המשיח לדוד המלך ע"ה וקוראים אותו בשם דוד, והלא הוא מלך המשיח שהקב"ה ישלחו לגאול את ישראל, ונקרא גואל צדק, דמשה רבינו ע"ה הי' גואל ראשון¹⁰ ומלך המשיח יהי' גואל אחרון¹¹, ולמה נקרא ע"ש דוד דוקא. ויש להוסיף בזה, שהשאלה היא לא רק למה קוראים את מלך המשיח בשם דוד, אלא גם בנוגע לעצם הענין שמלך המשיח יהי' מזרע דוד [וכמ"ש הרמב"ם¹⁰ יעמוד מלך מבית דוד (ובמ"א¹¹ כתב שהוא מזרע דוד ושלמה) הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו כו', אם עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל, הרי זה משיח בודאי, ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד, שנאמר¹² כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד], משבט יהודה, דלכאורה אינו מובן, איך מתאים זה עם מ"ש במדרש¹³ שמשה הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון, והרי משה הוא משבט לוי, ולא משבט יהודה. ומבואר בזה¹⁴, שאף שמשח צדקנו יהי' משבט יהודה דוקא, מ"מ, תתלבש בו גם נשמת משה, ואדרבה, עיקר נשמת משה, ולכן אמרו שמשה הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון. ועד"ז י"ל בענין קיסר ופלגי קיסר, דאף שמשמעות הגמרא שהם שני אנשים נפרדים, מ"מ, כיון שאין מקרא יוצא מידי פשוט¹⁵, ומשמעות הכתובים היא שאותו דוד יהיה מלך עליהם הוא יהי' נשיא להם, יש לומר, שקיסר ופלגי קיסר, משיח ודוד, יהיו באותו גוף.

ג) **ויש** להוסיף ולבאר הענין שמשח יהי' משבט יהודה דוקא. ובהקדים הידוע שבכללות נחלקו ישראל לב' בחי', יוסף ויהודה. וממ"ש¹⁶ ויגש אליו יהודה, שיהודה ניגש אל יוסף, משמע, שיוסף למעלה מיהודה. ואעפ"כ נאמר כאן שמשח שהוא משבט יהודה יהי' נשיא על יהודה ויוסף. אך הענין הוא, דהנה נת"ל¹⁷ שענינם של ב' שבטים אלו בעבודת האדם

9) ראה שהש"ר ב, ט (ג). וש"נ.
 10) הלי' מלכים ספ"א.
 11) סהמ"צ להרמב"ם מל"ת שסב. פירוש המשניות סנהדרין פרק י יסוד הי"ב. ובכ"מ.
 12) ראה לקר"ש ח"ח ע' 211. וש"נ.
 13) צפני' ג, ט.
 14) ראה שמו"ר פ"ב, ד. זהר ח"א כה, ב.
 15) רנג, א. זהר חדש קי, ד. שער הפסוקים פ' ויחי מט, י.
 16) אור החיים ויחי שם, יא. וראה לקר"ש ח"א ע' 8.
 17) שבת סג, א. ובכ"מ.
 18) ויגש מר, יח.
 19) בד"ה ועבדי דוד דאור לערב חג השבועות פ"ב (לעיל ע' רפ ואילך).
 20) ראה הפסוקים פ' ויחי מט, י.

הם תורה ומצוות, תלמוד ומעשה, דיוסף ענינו תלמוד, ויהודה ענינו מעשה¹⁸. ומצינו ב' דעות (בתורה)¹⁹ אם תלמוד גדול או מעשה גדול, ואח"כ נמנו וגמרו שתלמוד גדול שמביא לידי מעשה. והנה, גם מהמסקנא (שנמנו וגמרו) לא ברור עדיין אם המעשה מצ"ע יש לו מעלה על תלמוד, ואדרבה, יש מקום לומר שכל אחד מהם יש לו מעלה בפ"ע (כשם שלכל שבט יש מעלה והנהגה מיוחדת בפ"ע), והיינו, שיש מעלה בתלמוד, ויש מעלה במעשה, ומה שאמרו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, הרי זה לפי שבתלמוד יש לא רק מעלת התלמוד אלא גם מעלת המעשה, כיון שמביא לידי מעשה²⁰. אמנם מזה שלעת"ל יהי' מעשה גדול²¹, הרי סופו מוכיח על תחלתו, שמה שאמרו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, הרי זה מצד המעלה היתירה שבמעשה לגבי תלמוד. אמנם, עכשיו מתגלה מעלת המעשה ע"י התלמוד, ולכן אמרו גדול לימוד שמביא לידי מעשה, משא"כ לעת"ל תתגלה המעלה דמעשה גדול מצ"ע, שלא ע"י התלמוד. וזהו מה שלעת"ל נאמר²² מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, וכתוב²³ לא ילמדו עוד איש את רעהו וגו' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם, שאז ידעו מצד עצמם כיצד לשמש את קונם, ולא יצטרכו לענין הלימוד, היינו שיתגלה המעלה דמעשה גדול מצ"ע.

ד) **והנה** כיון שהגילויים דלעת"ל תלויים בעבודה עתה בזמן הגלות, בזמן עקבתא דמשיחא, כאשר החושך יכסה ארץ וערפל לאומים²⁴, הרי מובן, שמעלת המעשה שתתגלה לעת"ל היא ע"י ההכנה המתאימה בעבודה עתה. וזהו מה שכללות העבודה צ"ל בבחי' מעשה, מלשון כפי²⁵, כמבואר במאמר²⁶ שקיום המצוות צ"ל בקבלת עול דוקא, ואפילו לימוד התורה, הרי עיקרו הוא כפי' והכרח, כהמעשה הידוע²⁷. וכמאמר²⁸ אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד, דע"י ששונה

23) ירמי' לא, לג.

24) ישעי' ס, ב.

25) ראה ב"י לטור יו"ד סי' רמח.

26) סה"מ תרצ"ט שם ע' (192).

27) ראה סה"מ שם ע' 200 (במאמר באידית): כהמעשה הידוע מחסיד אחד שהתאונן בפני הצ"צ שאינו רוצה ללמוד, והשיב לו, הלא טוב הדבר, כי, כשלא רוצים ואעפ"כ לומדים, הרי זה אמיתית קיום המצוה דלימוד התורה.

28) חגיגה ט, ב.

18) ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 263 ואילך (גם ממאמר זה).

19) קדושין מ, ב.

20) ראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ב"ג.

21) ד"ה ושנתם לבניך במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ז ע' שט. ע' שיו (ועם הוספות כו' — אוה"ת ואתחנן ס"ע רמו ואילך. ע' רעו ואילך. ע' רפ. ע' שב ואילך). אוה"ת בראשית מ, סע"ב. ויגש שמח, ב. ח"ה תקפה, א. סה"מ תרל"ט ח"ב ע' תפו ואילך. תרע"ח ע' כד. תרצ"ט שם (ס"ע 193 ואילך).

22) ישעי' יא, ט.

פרקן פעם א' יותר, נקרא עובד אלקים, והיינו ע"י האתכפיא לשנות טבע רגילותו כו' (כמבואר בתניא²⁹). וזהו גם הדיוק בלשון התניא³⁰ שהגילויים דלעת"ל תלויים במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות, היינו, שגם לימוד התורה באופן של עבד (עבודתנו) הוא בהקדמת ומתוך כפי' (מעשינו).

וע"פ הידוע בענין הגילויים דלעתיד לבוא שכבר הי' לעולמים מעין זה בשעת מ"ת³¹, כדכתיב³² אתה הראת לדעת גו', הראת ממש בראי' חושית, כדכתיב³³ וכל העם רואים את הקולות, רואים את הנשמע³⁴, ופי' רז"ל³⁵ מסתכלים למזרח ושומעין את הדבור יוצא אנכי כו', וכן לארבע רוחות ולמעלה ולמטה, הנה גם מעלת המעשה שתתגלה לעת"ל היתה כבר במ"ת, שהרי התנאי לקבלת התורה הוא הקדמת נעשה לנשמע דוקא³⁶.

וכן תהי' לנו, שתתגלה המעלה דמעשה גדול, ויהי' גילוי אלקות בכל העולם כולו, כמ"ש³⁷ אז אהפוך אל עמים גו' לעבדו שכם אחד, והיתה להוי' המלוכה³⁷, בגאולה האמיתית והשלימה, ע"י ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהי' לכולם, במהרה בימינו ממש.



- | | |
|-------------------------------------|--------------------|
| (34) פרש"י עה"פ. | (29) פט"ו. |
| (35) תנחומא שמות כה. שמור"ר פ"ה, ט. | (30) רפל"ז. |
| (36) ראה שבת פה, א. | (31) שם פל"ו. |
| (37) עובדי' א, כא. | (32) ואתחנן ד, לה. |
| | (33) יתרו כ, טו. |

לעילוי נשמת

מרת **גאלדא מרים** ב"ר **חנני** ז"ל

נפטרה אור לייא ניסן, ה'תש"פ

ת' נ' צ' ב' ה'



נדפס על ידי ולזכות בעלה וילדי

הרה"ת ר' **צבי הירש** שיחי

בתם מרת **שרה** וחתנם הרה"ת **חיים שאול שטיינמן**

בנם הרה"ת **זאב** וכלתם מרת **חנה ברכה**

בנם הרה"ת **אליהו** וכלתם מרת **רבקה**

ומשפחתם שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות

שיפרין